



บทความพิเศษ (Selected Article)

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ Model Development for Creating a Professional Learning Community to Enhance the Competency of Active Learning of Ban Kud Kwang Prachasan School Teachers

เจนณรงค์ วิถีดี¹

โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์¹

Jennarong Witheedee¹

Ban Kud Kwang Prachasan school¹

Received: November 1, 2022 Revised: November 30, 2022 Accepted: December 2, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ โดยใช้การวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น (R₁) ขั้นการออกแบบและการพัฒนารูปแบบ (D₁) ขั้นการทดลองใช้รูปแบบ (R₂) และขั้นการประเมินและปรับปรุงรูปแบบ (D₂) ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นวิธีการสำคัญสามารถส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้เป็นอย่างดี โดยผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู 2) รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงปฏิบัติการ ชื่อว่า “STIPR Model” และ 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับมาก มีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบมีผลการเรียนรู้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1

Corresponding author, Tel. 0872607818, Email: somejen18@gmail.com



Abstract

The objectives of this research were to study the essential information and requirements for building a professional learning community to promote teachers' proactive learning management competencies. To develop a model for creating a professional learning community. And promote teachers' active learning management competency, and assess the effectiveness of Model Development for Creating a Professional Learning Community to Enhance the Competency of Active Learning of Ban Kud Kwang Prachasan School teachers. This Research and Development were used in 4 stages, research about basic information and needs (R1), design and development (D1), model trial, and research and development (R2). Evaluate and improve the model (D2). The research findings revealed that 1) a Professional learning community is an important method that can effectively promote teachers' proactive learning competencies. Those involved, are teachers, students, and experts. And there was an urgent need to develop a model for building a professional learning community to promote teachers' proactive learning management competencies. Professional Knowledge for Promoting Competencies for Proactive Learning Management of Ban Kud Kwang Prachasan School Teachers. 3) The effectiveness of the professional learning community-building model for enhancing teachers' competency in active learning management. It was found that after organizing professional learning community-building activities. Shows that teachers have more knowledge and understanding of proactive learning management and the ability to manage proactive learning at a high level. Teachers also have opinions on the overall format at a high level. The student's views on the role of the teacher's proactive learning management overall were at the highest level, and the learning outcomes of students after using the model had better learning outcomes.

Key words: Model Development, Professional Learning Community, Active Learning

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยในยุคของประเทศไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคการเติบโตของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัล การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” ได้เสนอนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เน้นกระบวนการคิด ทักษะ มากกว่าเน้นที่เนื้อหาสาระที่อาจเปลี่ยนแปลงและล้าสมัยได้ และปฏิรูปการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ผู้เรียนต้องมาก่อน โรงเรียนต้องเปลี่ยนจากโมเดลการสอนสิ่งเดียวที่เหมาะสมกับทุกคน และแทนที่ด้วยการตั้งเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จเพื่อยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เข้าใจถึงเหตุผล



เบื้องหลัง และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น สร้างการเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2556) กล่าวถึงลักษณะคนรุ่นใหม่ CCPR ว่า ลักษณะแรก การคิดวิเคราะห์ (Critical Mind) ผู้เรียนจะต้องมีความคิดวิเคราะห์ให้ได้เพื่อเขาจะได้เข้าใจ เรียนรู้และเข้มแข็งและไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อ ลักษณะที่สอง การคิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) ผู้เรียนควรมีความคิดสร้างสรรค์ คิดสิ่งใหม่ ๆ ให้กับตนเองและสังคมด้วยลักษณะที่สาม การมีผลผลิต (Productive Mind) เป็นการเอาความคิดนั้นไปสู่รูปธรรม คือ การมีผลผลิตใหม่ ๆ ด้วยค่าของคนต้องให้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และลักษณะที่สี่ การมีความรับผิดชอบ (Responsible Mind) ไม่ว่าจะคิดวิเคราะห์ จะสร้างสิ่งใหม่อะไรก็ตามจะต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมภายนอกด้วย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นการผสมผสานแนวคิด 2 ประการ ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ (Professional) และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) หมายถึง การรวมกลุ่มกันของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาโดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะเชิงวิชาชีพ และคุณภาพของผู้เรียนร่วมกัน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ร่วมมือร่วมใจ การเรียนรู้ ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558) บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม เรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารแบบผู้ดูแลสนับสนุนสู่การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557) สอดคล้องกับ Hord (1997) ได้กล่าวว่า การทำงานโดยใช้เพื่อน เป็นระบบที่เปลี่ยนมุมมองของโครงสร้างของกระบวนการเรียนรู้ ออกแบบเพื่อให้ครูและนักเรียนในการเรียนรู้กระบวนการ ต้องอาศัยข้อมูลและประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ต้องการสิ่งแวดล้อมให้กับการทำงานของผู้เรียนและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ทั้งกิจกรรมและเนื้อหาที่เรียน จุดเน้นของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู คือ การเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ (Work Collaborative) และความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-accountable) บุคลากรเกิดความผูกพันกับองค์กร โดยมีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกันตามลำดับความสำคัญของภารกิจ การพัฒนาภาวะผู้นำกับผู้บริหาร การทุ่มเทการสื่อสารค่านิยมขององค์กรกับพันธกิจให้บุคลากร เข้าใจตรงกัน (วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2558)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการกิจกรรมการเรียนการสอนได้ลงมือกระทำ (Active Learning) มากกว่าการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงอย่างเดียว (Passive Learning) ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด จึงจัดได้ว่าการเรียนการสอนเชิงรุกเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง เนาวนิตย์ สงคราม (2555) ดังนั้น การเรียนรู้เชิงรุกถือเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอนาคต ซึ่งต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบ และมีความสุขทุกการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) ที่กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดหรือเน้นคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง



ครูผู้สอนจะใช้กิจกรรมอะไร ให้ผู้เรียนคิด ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการวางแผนและเตรียมการใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดให้ผู้เรียนคิดบ่อย ๆ นอกจากนี้ พิณสุตา สิริธรรังศรี (2559) ได้นำเสนอผลการวิจัยที่สอดคล้องกันว่า จากรายงานการวิจัยของบริษัทที่ปรึกษา Me Kinsey เรื่อง What Works in Education ให้กับองค์การเพื่อการค้า และการพัฒนา (OECD) โดยสรุปว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้แก่ เด็กเก่ง มีความสามารถสูงเกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครูทั้งสิ้น ได้แก่ 1) คุณภาพครูสูง 2) ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 3) มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีที่สุดแก่เด็กอย่างเท่าเทียมกัน ทุ่มเทชีวิตเพื่อเด็ก ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน และคุณภาพผู้เรียน

โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เปิดทำการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาล 2 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนจำนวน 150 คน ข้าราชการครู 15 คน พนักงานราชการ 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว 6 คน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้วยการทำนา ทำไร่ รับจ้างค้าขาย ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่แน่นอน นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับตา ยาย เนื่องจากบิดามารดาต้องไปประกอบอาชีพรับจ้างอื่น จากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและความต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ในปีการศึกษา 2562 (รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์, 2562) พบว่า ผลการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควรยังไม่เป็นที่น่าพอใจมีปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่เต็มศักยภาพ เพราะมีภาระงานพิเศษนอกจากงานหลักคืองานสอน ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญๆ ได้ 2 ประการ คือ 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูจำนวนมากมีการเตรียมการสอนน้อยและไม่เป็นปัจจุบัน ให้ความสนใจและความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมาก ขาดการศึกษาความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนเป็นแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ จากสภาพปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนข้างต้น ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมาย จำเป็นต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ และครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือปฏิบัติงานควบคู่กันไป

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นผู้รับผิดชอบหลักงานวิชาการของโรงเรียนได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้ร่วมปรึกษาหารือและมีความเห็นสอดคล้องกันคือภารกิจหลักของการบริหาร เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยที่ประชุมมีมติร่วมกันว่า ควรให้ครูมีการพัฒนาสมรรถนะของวิชาชีพครูด้วยรูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์เป็นอย่างไร และมีองค์ประกอบใดบ้าง

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีแนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และ ปฏิรูปวัฒนธรรมการทำงานของครู ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจากวัฒนธรรมแบบโดดเดี่ยว มาเป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการพัฒนามาจากกลยุทธ์ระดับองค์กรที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีการปรับตัวให้เท่าทันต่อกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการพัฒนาแนวคิดและแนวปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน จากผลการวิจัยของ Hord (1997) ที่ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน จากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้ทำการสังเคราะห์ไว้ในวารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. เรื่อง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา สรุปความสำคัญได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ผลดีต่อครูผู้สอน พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ลดความโดดเดี่ยวในการสอนของครู เพิ่มความผูกพันต่อพันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน เพราะครูจะมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายที่กำหนดไว้ จนทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันและรับผิดชอบต่อการพัฒนาผู้เรียนถือเป็น “พลังแห่งการเรียนรู้” ส่งผลให้ปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนได้ดี เนื่องจากครูจะมีการค้นพบความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการสอนและผู้เรียน โดยเกิดจากการสังเกตอย่างสนใจ เข้าใจเนื้อหาสาระที่ต้องจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน ตระหนักถึงบทบาทและพฤติกรรมการสอนที่จะช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีที่สุดและการรับรู้ของมวลสารสนเทศต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพอย่างกว้างขวางและรวดเร็วส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาและอุทิศร่างกายแรงใจเพื่อศิษย์ ซึ่งเป็นคุณค่าและขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติงานและยังสามารถลดอัตราการหยุดงานได้อีกด้วยเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า และประเด็นที่ 2 ผลดีต่อผู้เรียน พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สามารถลดอัตราการตกซ้ำชั้น และจำนวนชั้นเรียนที่ต้องเลื่อนหรือชะลอการจัดการเรียนรู้ให้น้อยลง อัตราการขาดเรียนลดลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับโรงเรียนแบบเก่า และมีความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกันและลดลงชัดเจน

จากการสังเคราะห์เอกสาร ความรู้และแนวคิดของนักการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดการพัฒนา รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อ ส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ในการวิจัยครั้งนี้ ออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) Share Vision การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) Team Learning การ เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 3) Instruction การจัดการเรียนรู้ 4) Peer Coaching การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 5) Reflection การสะท้อนคิด โดยมีเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ 2 ประการ คือ ภาวะผู้นำ และ บรรยายภาคแห่งการเรียนรู้ (สุรพล ธรรมรัตน์, 2553; สิริวิ พิศุทธิ์สินธพ, 2557; สำนักพัฒนาครูและบุคลากร การศึกษา, 2560; สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 2561; สุภาวดี ปกครอง, 2561; Hord, 1997; Darling, 1998)

แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง กระตือรือร้น ผู้เรียนมีบทบาทหลัก มีส่วนร่วมตัดสินใจ มีปฏิสัมพันธ์ ตื่นตัวมีชีวิตชีวา ผู้สอนอำนวยความสะดวก โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง คิดแก้ปัญหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า วิเคราะห์ ตัดสินใจ ผู้สอนต้องมีบทบาทในการสร้างความสนใจ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันตาม สถานการณ์ ประกอบด้วย 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือ ปฏิบัติ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง (อัมพิกา ภูเดช, 2541; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; กษภัทร์ สงวนเครือ; 2562; Meyers and Jones, 1993) กล่าวคือ

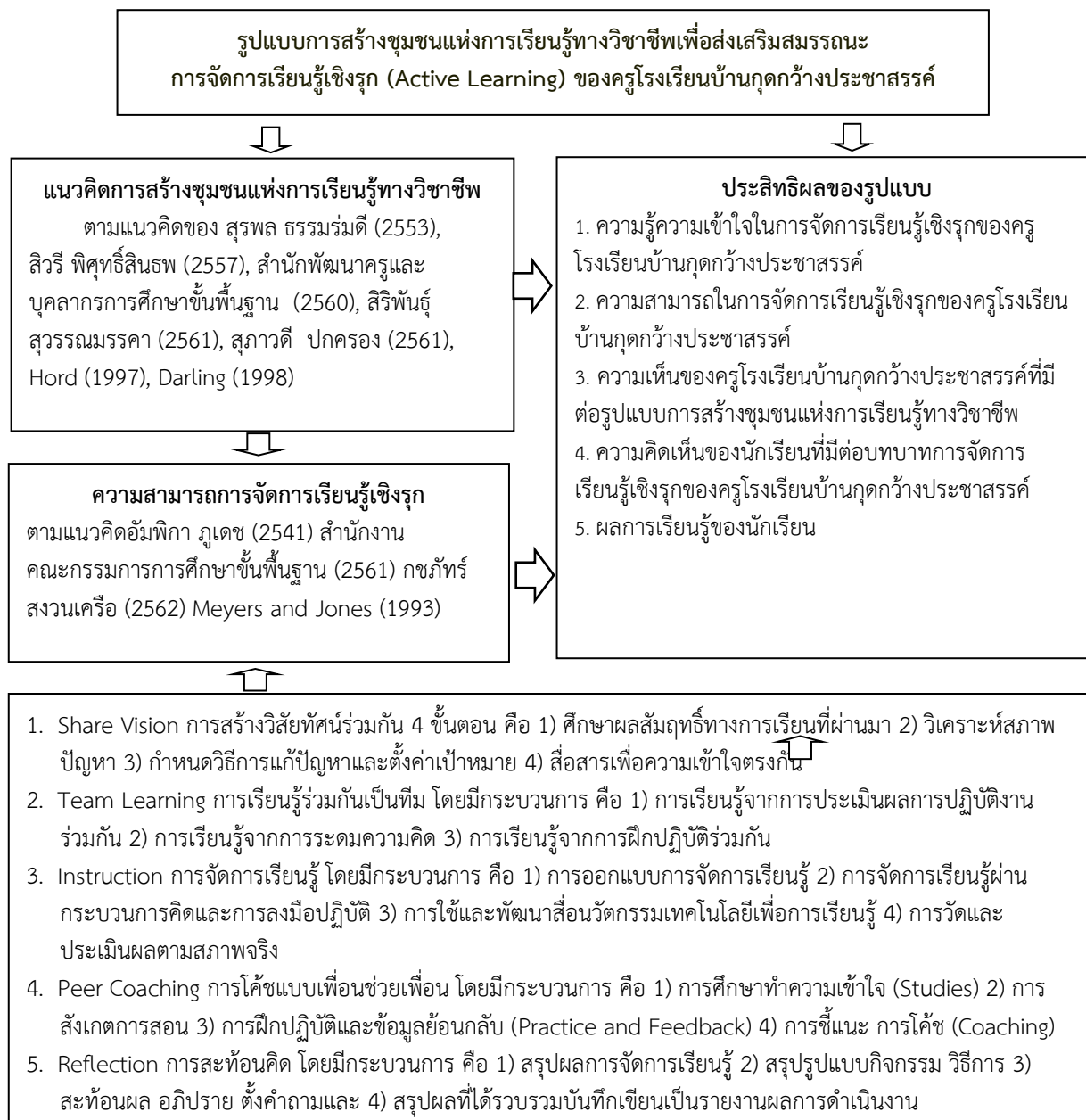
1. การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็น ระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ต้องการ และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิดขั้นสูง การ ทดลอง การสำรวจตรวจสอบ ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง หรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย สะท้อนความคิด ร่วมนำเสนอและสรุปกรอบความคิดร่วมกัน นำเสนอ ความรู้ประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติโดยครูผู้สอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดบรรยากาศ ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

3. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เป็นความสามารถในการเลือกใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์ในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และ พัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่ แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูล สำหรับตัดสินผลการเรียน

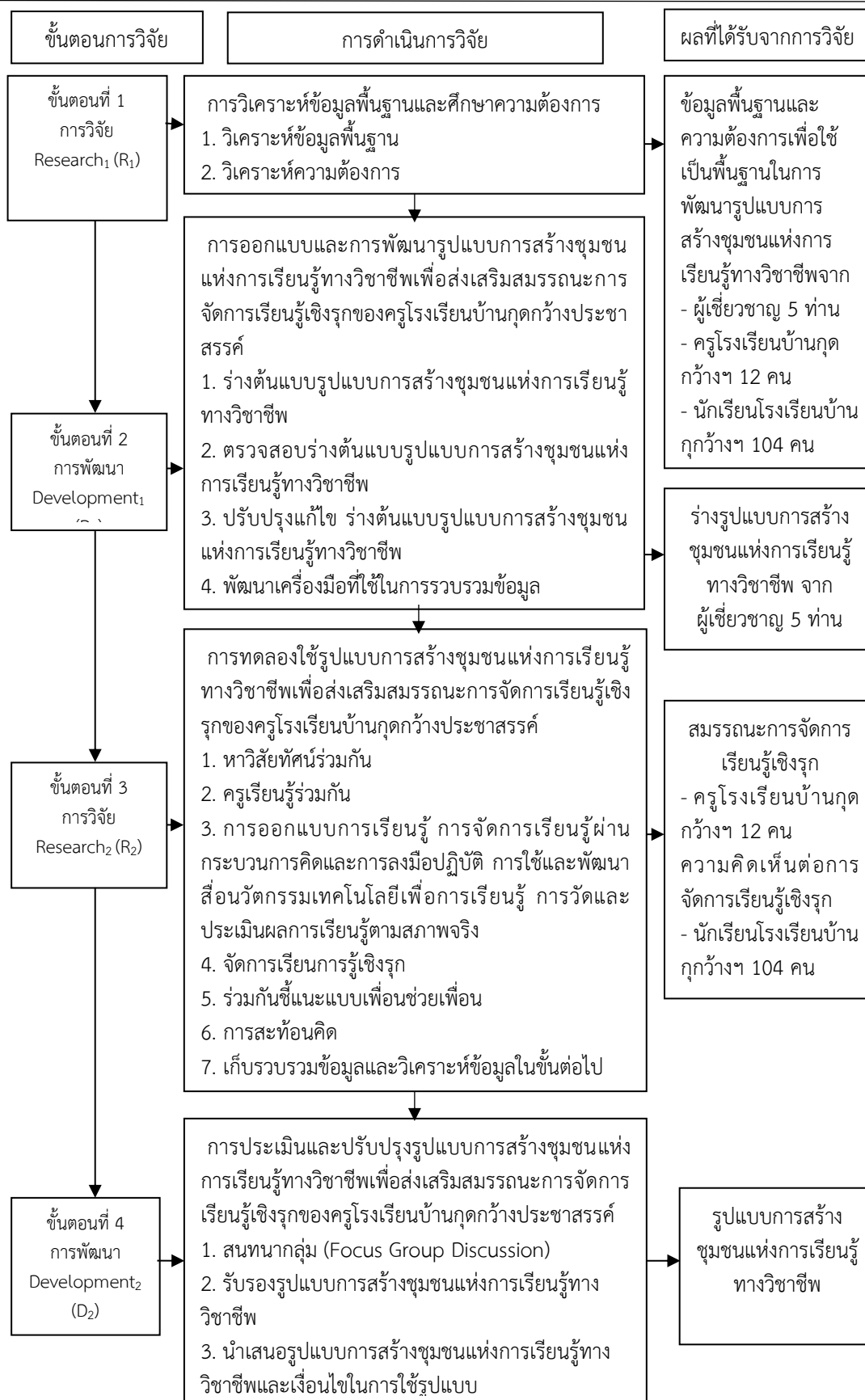
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) (มาเรียม นิลพันธ์, 2555) กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ จำนวน 12 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 104 คน ดังขั้นตอนการวิจัยที่แสดงในภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา



สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นวิธีการสำคัญสามารถส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้เป็นอย่างดี โดยผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

2. รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Operational Model) ชื่อว่า “STIPR Model” โดยมีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Share Vision : S การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 Team Learning : T การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ขั้นตอนที่ 3 Instruction : I การจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 Peer Coaching : P การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ขั้นตอนที่ 5 Reflection : R การสะท้อนคิด และมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้คือ 1) ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ครูจะต้องมีความสนใจในการพัฒนาตนเอง

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ พบว่า

3.1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ผู้วิจัยได้จัดขึ้น โดยหลังการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรม

3.2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูหลังใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3.3 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3.4 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ โดยภาพรวมมากที่สุด

3.5 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้น โดยหลังการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Operational Model) ชื่อว่า “STIPR Model” โดยมีองค์ประกอบที่ประกอบด้วย หลักการ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวรวมกลุ่มปฏิสัมพันธ์ของผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน โดยมีความเป็นอิสระในการทำงานเพื่อสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่เป็นวิถีปฏิบัติในโรงเรียนโดยมีการถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล มีการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่มที่รวมตัวกัน มีพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับ



วิชาชีพ และเป้าหมายสูงสุดคือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เพื่อประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ เพื่อศึกษาความเห็นของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ที่มีต่อรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ในการพัฒนามีกระบวนการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 Share Vision : S การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543), วุฒิไกร งามศิริจิตต์ (2553), อธิศักดิ์ อุปไมยอิชัย (2557), ขั้นตอนที่ 2 Team Learning : T การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์แนวคิดของ สุพาณี สอนชื่อ (2543), พชรินทร์ อันพิพัฒน์ (2547), วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549), วุฒิไกร งามศิริจิตต์ (2553), Senge, (1994) ขั้นตอนที่ 3 Instruction : I การจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ สมุน อมรวิวัฒน์ (2533), ประไพ ฉลาดคิด (2548), มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2553), จิตติมา วรรณศรี (2557) ขั้นตอนที่ 4 Peer Coaching : P การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ เพ็ญจันทร์ มินะจรัส (2551), จุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2559), ยุพิน ยืนยง และวัชราน เล่าเรียนดี (2554) ขั้นตอนที่ 5 Reflection : R การสะท้อนคิด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ วิภาณีพานิช (2558), ประภาพรรณ อุ่นอบ (2552) และมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้คือ 1) ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูในรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์ (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกระจายอำนาจ การบริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะด้านภาวะผู้นำให้แก่ครู สอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและผู้นำการเรียนรู้ ดังนั้นผู้บริหาร จึงต้องใจกว้าง และยินดีต่อบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของครู 2) ครูจะต้องมีความสมัครใจในการพัฒนาตนเอง ดังที่ Hord (2009) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติ PLC จะเป็นกลุ่มของบุคคลที่มีแรงบันดาลใจหรือความกระตือรือร้น โดยมีวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้ที่จะสนับสนุนไปสู่เป้าหมาย

ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้อง ของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ “STIPR Model” โดยการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องกัน เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย เช่น งานวิจัยของ สุรพล ธรรมมณี (2553), วรลักษณ์ ชูกำเนิด, เอกนรินทร์ สังข์ทอง และชวลิต เกิดทิพย์ (2557), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2557), สิริ พิศุทธิ์สินธพ (2557), สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2558), สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา (2561), สุภาวดี ปกครอง (2561), Hord (1997), Darling (1998), Caine and Caine (2010), Spiller (2013) ซึ่งสรุปไว้สอดคล้องกันว่าการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องมีการแบ่งปันความคิด แบ่งปันปัญหา การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมกันเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการสะท้อนกลับด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ หรือนำเสนอผลงานทางวิชาการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยได้ค้นพบนวัตกรรมในการบริหารเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ มีสาระสำคัญ คือ หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้



หลักการ

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หมายถึง การรวมตัวรวมกลุ่มปฏิสัมพันธ์ของผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน โดยมีความเป็นอิสระในการทำงานเพื่อสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่เป็นวิถีปฏิบัติในโรงเรียนโดยมีการถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผล มีการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตนเองและกลุ่มที่รวมตัวกัน มีพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา เพื่อพัฒนาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับวิชาชีพ และเป้าหมายสูงสุดคือเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลักเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ ประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูของครู ศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์ที่มีต่อรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์

กระบวนการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่พัฒนาขึ้น คือ “STIPR Model หรือ รูปแบบสติป” มีกระบวนการในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 Share Vision : S การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 Team Learning : T การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

ขั้นตอนที่ 3 Instruction : I การจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 Peer Coaching : P การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ขั้นตอนที่ 5 Reflection : R การสะท้อนคิด

เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ในการนำรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ “STIPR Model หรือ รูปแบบ สติป” ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 2 ประการ คือ

1) ภาวะผู้นำ เป็นบุคคลสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นทั้งผู้เริ่มต้น ผู้นำปฏิบัติการ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางการปฏิบัติ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนาวิชาการ แสวงหาความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา มีการแบ่งปันอำนาจการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนา ภาวะผู้นำสิ่งสำคัญของผู้อำนวยการต้องศึกษาข้อมูลที่ถูกต้อง การสร้างรูปแบบต้องเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการวัดและประเมินผล

2) บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ด้วยบทบาทภาระหน้าที่ของครูที่มีมาก หากขาดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ก็จะมีพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาบรรยากาศของการเรียนรู้ไว้ว่า การมีพื้นที่ร่วมแรงร่วมใจ จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันนี้เองถือ

เป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีที่สุด ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ตระหว่างกันและเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนด้วย ดังแสดงในภาพที่ 3



ภาพที่ 3 รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ STIPR Model

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ “STIPR Model หรือ รูปแบบสติป” เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิผลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความ เป็นไปได้ และความสอดคล้องของรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ “STIPR Model” โดย การสนทนากลุ่มย่อย พบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี



ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องกัน ดังนั้น เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา สามารถนำไปใช้โดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนเอง

2. ผลจากการนำรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปใช้ พบว่า การสร้าง วิสัยทัศน์ ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และการสะท้อนคิด มีความสำคัญต่อการพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น ครูควรมีเวทีให้ครูได้แสดงศักยภาพ แสดงความสามารถของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจำเป็นจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาคอยแนะนำเพิ่มเติมความรู้ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

3. เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำ และบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ถือเป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้ในการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักโดยใช้ภาวะผู้นำจูงใจให้ครูทุกคนเต็มใจร่วมมือพัฒนาตนเองก่อนดำเนินการ และสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยในประเด็นการวิจัยเดียวกันโดยออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แล้วนำเสนอผลการวิจัยทั้งสองส่วนมาผสมผสานกันจะได้สารสนเทศที่น่าเชื่อถือ และลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำ และบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นเดียวกันในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กโดยเปรียบเทียบผลจากการวิจัย และออกแบบเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

เอกสารอ้างอิง

- กษภัทร์ สงวนเครือ. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่ายกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- จิตติมา วรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จุไรรัตน์ สุตรุ่ง. (2559). การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน: ทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 9(2), 14-25.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 10(1): 34-41.
- ธีรศักดิ์ อุปโมยอติชัย. (2557). พื้นฐานการจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนิสิตนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพ ฉลาดคิด. (2548). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.



- ประภาพรรณ อุ๋นอบ. (2552). *เครือข่าย: กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน พัฒนาอย่างบูรณาการเชิงพื้นที่*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.กราฟฟิค พรินท์ส.
- พัชรินทร์ อ้นพิพัฒน์. (2547). *การนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมในงานเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดการทำโครงการสำหรับนักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริธังกร. (2559). *ความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณธรรมครู*. ใน *ความเป็นครูและพัฒนาครูมืออาชีพ* (ความรู้ ความถนัด ทักษะของครู). กรุงเทพฯ: DPU Copy print มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เพ็ญจันทร์ มีนะจรัส. (2551). *ผลของการใช้การนิเทศภายในแบบเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2556). *การศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลผลิตภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. ปทุมธานี: เทียนวัฒนาพรินท์ติ้ง.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2555). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์. (2562). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2562*. ขอนแก่น : โรงเรียนบ้านกุดกว้างประชาสรรค์.
- ยุพิน ยืนยง และวัชร เล่าเรียนดี. (2554). *การพัฒนาแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ*. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 3(1), 195-209.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2557). *รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย*. *วารสารหาดใหญ่*, 12(2), 123-134.
- วรภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). *การทำงานเป็นทีม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1(2), 3-14.
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2558). *การโค้ชเพื่อการรู้คิด*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วุฒิไกร งามศิริจิตต์. (2553). *โครงการศึกษาการออกแบบสื่อกระบวนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual learning) ด้านการบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือประเมินสมรรถนะครู(ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2561). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาการศึกษาในประมวลสาระชุดวิชา นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.



- สิวรี พิศุทธิ์สินธพ. (2557). รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สุพาณี สอนชื่อ. (2543). การสร้างแนวทางการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษาองค์การรถไฟฟ้ามหานคร. ภาคนิพนธ์ โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภาวดี ปกครอง และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2561). การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 32(101), 51-67.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2533). *สมบัติพิสัยของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพล ธรรมร่มดี, ทศนีย์ จันอินทร์, และคงกฤษ ไตรยางค์. (2553). *อาศรมศิลป์วิจัย: การวิจัยและพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ แนวจิตตปัญญา*. โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ลำดับที่ 8. นครปฐม : เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). *ปรัชญาและมโนทัศน์สังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2559). คุณลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทการศึกษาไทย. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 8(1), 163-175.
- อัมพิกา ภูเดช. (2551). การเรียนรู้เชิงปฏิบัติ. (Active Learning). *วารสารการศึกษาเอกชน*, 7(72), 57-58.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). *กระบวนการวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- Caine, G., and Cain, R.N. (2010). *Strengthening and Enriching Your Professional Learning Community: The Art of Learning Together*. Alexandria: ASCD.
- Darling, H.L. (1998). *Teachers and Teaching: Testing Policy Hypotheses from a National Commission Report*. American Educational Research Association: SAGE.
- Hord, S.M. (1997). *Professional Learning Communities: Communities of Inquiry and Improvement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.
- Meyers, C. and T.B. Jones. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Senge, Peter M. (1994). *The fifth discipline*. New York: Double Day.
- Spiller, N. (2013). *The Relationship among Professional Learning Communities, a Response to Intervention Framework, and Mathematics Scores in Middle and High Schools*. Doctor of Education in the Department of Educational Leadership, Policy, and Technology Studies in the Graduate School of The University of Alabama.